

گزیده مقاله‌شناسی توصیفی

پاییز ۱۳۷۸

به کوشش نگین شهری

روزنامه

✓ اخبار اقتصاد، شماره ۳۵، مهر ۱۳۷۸.

نظارت بر نشر کتب کودکان و نوجوانان: دغدغه‌ها و راه‌حل‌ها

نویسنده: مجید محمدی

کتب کودکان و نوجوانان نیز با استناد به همان استدلال‌های مربوط به لغو ممیزی در حیطه کتب بزرگسالان، باید برداشته شود. این مقاله، نشان می‌دهد که قانون می‌تواند دغدغه‌های مربوط به رعایت حقوق کودکان و نوجوانان در حیطه کتاب را لحاظ کند و راه‌حلی برای پاسخ به آن دغدغه‌ها ارائه دهد.

مقاله کسانی که در حیطه کتب بزرگسالان، بر ممیزی کتاب برای حفظ بهداشت فکری جامعه پای می‌نهند، در حیطه کتب کودکان و نوجوانان، اصرار بیشتری بر این امر دارند. چون معتقدند که کودکان و نوجوانان، برخلاف بزرگسالان، صاحب تشخیص نیستند و نمی‌توانند مفید را از غیرمفید یا خوب را از بد تمیز دهند. اصولاً ممیزی در شرایط حاضر ناممکن و نامطلوب است. ممیزی نمی‌تواند ضابطه‌مند شود. به روند تولید آزادانه و خلاصه محصولات فرهنگی آسیب می‌رساند. داور و قضاوت را که باید در چارچوب دستگاه قضایی صورت گیرد، به قوه مجریه می‌سپارد. ناقض حقوق اساسی ناشران و پدیدآورندگان و ناقض مسئولیت مدنی شهروندان است؛ چون این مسئولیت را به دولت واگذار می‌کند. ضمن این که تجربه مطبوعات در ایران لغو ممیزی در این حیطه، نشان داده است که این امر به امنیت ملی و نظام ارزشی جامعه آسیبی نمی‌رساند. به ویژه این که تکنولوژی‌های جدید رسانه‌ای که به راحتی قابل کنترل نیستند، امکان انتقال هر گونه مواد رسانه‌ای را فراهم آورده‌اند.

با توجه به این نکات، برخی معتقدند چنان چه بتوان ممیزی را در حیطه کتب بزرگسالان اعمال نکرد، اما باید در حیطه کتب کودکان و نوجوانان، ممیزی برقرار بماند. چرا که این قشر، قدرت تشخیص بدمیزی و دفاع از خود و طرح شکایت به صورت شایکی خصوصی در دادگاه را ندارد. البته، به نظر نویسنده مقاله، ممیزی در حیطه

✓ صبح خانواده، شماره ۲۸۱، آبان ۱۳۷۸.

رشد کمی، به جای رشد کیفی، در مطبوعات کودک و نوجوان

نویسنده: آرزو محمدی

گزارش چهار سال است که جشنواره مطبوعات کودک و نوجوان، در کنار جشنواره کتاب، برگزار می‌شود. برای برگزاری جشنواره، دبیرخانه جشنواره مطبوعات کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان، در ابتدای کار ۲۰ نشریه ویژه کودکان و نوجوانان را که در سال گذشته منتشر شده بود، گردآوری کرد. سپس، همه آثار مربوطه در ۱۷ رشته ادبی، هنری و مطبوعاتی از این نشریات، استخراج و کپی‌برداری و برای هر اثر شناسنامه‌ای تنظیم شد که در برگرفته اطلاعاتی درباره نام اثر، نام نویسنده و نام نشریه‌ای که اثر در آن به چاپ رسیده، همراه با شماره و تاریخ انتشار نشریه بود.

آثار استخراج شده، همراه با شناسنامه الصاقی، در هر رشته تفکیک و دسته‌بندی شد و در اختیار تکنیک داوران، در هر گروه داور قرار گرفت. داوران پس از بررسی آثار، رأی خود را درباره هر اثر، در فرم‌هایی که از طرف دبیرخانه در اختیار آنان قرار گرفته بود، ثبت کردند. در مرحله آخر، آثاری که به اتفاق آرا، به مرحله نهایی راه پیدا کرده بودند، در نشست‌های جداگانه‌ای که با حضور داوران هر رشته تشکیل شد، مورد بحث و بررسی قرار گرفت و اثر برتر انتخاب شد.

«نمایشگاه جشنواره مطبوعات» و «ممیز آموزشی» برای کودکان و نوجوانان، از دیگر بخش‌های این جشنواره بودند.

به گفته دبیر این جشنواره، مطبوعات کودک و نوجوان در سال‌های اخیر، از رشد کمی قابل ملاحظه‌ای برخوردار بوده، اما متأسفانه، این نشریات از نظر کیفی همچنان در حال درجا زدن هستند و هیچ گونه جهش، پیشرفت و دگرگونی در آنها به چشم نمی‌خورد.

✓ **مهمبری، شماره ۱۹۸۲، آبان ۱۳۷۸.**

کتاب کودک و نوجوان نیاز به بازار یا مخاطبان؟

نگاهی دیگر به نتایج جشنواره کتاب و مطبوعات کودک و نوجوان

نویسنده: **لیلیه صاحبی**

تلاش در حالی که کودکان و نوجوانان، در معرض کوران اطلاعات جدیدی قرار دارند که ممکن است هزاران پرسش را در ذهن آنها پدید آورند، هنوز مطالعه به عنوان راه مناسب یافتن پاسخ این پرسش‌ها، به کودکان و نوجوانان معرفی نشده است. تاکنون در این زمینه، اقدامات فراوانی انجام شده که برگزاری جشنواره‌های سالانه کتاب و مطبوعات کودک و نوجوان، از آن جمله است. جشنواره کتاب و مطبوعات کودک و نوجوان، امسال در حالی برگزار شد که از یک طرف، به علت عدم استقبال خانواده‌ها، چندان مورد توجه قرار نگرفت و از طرف دیگر، نتایج بررسی‌های دست‌اندرکاران و استادان این فن، بیانگر حرکت درجا و گاهی رو به عقب پدیدآورندگان آثار بود.

برگزاری جشنواره‌ها و نمایشگاه‌های نقد و بررسی این قبیل آثار ادبیات کودک، می‌تواند راهی برای سامان‌بخشی به وضعیت نشر کودک و نوجوان و تشویق و ترغیب نویسندگان و مخاطبان و همچنین، ایجاد یک رابطه دو جانبه بین این دو باشد، اما در عین حال، می‌توان در تقویت و یا سرعت بخشیدن حرکت، برای رسیدن به هدف نهایی یعنی ارتقای فرهنگ مطالعه و برآورده ساختن نیازهای کودکان و نوجوانان، از آن استفاده کرد. هر چند که نحوه عملکرد والدین و مربیان، به عنوان یکی از اصلی‌ترین عوامل اثرگذاری در تشویق کودکان و نوجوانان به مطالعه و آشنایی آنها با کتاب و

کتابخوانی، محسوب می‌شود.

✓ **مهمبری، شماره ۱۹۹۵، آذر ۱۳۷۸.**

اگزوپری، چاهی گم در دل کویر: بازخوانی «شاهزاده کوچولو»

نویسنده: **هسین مستقیمی**

مقاله اگزوپری، نویسنده‌ای است انسان دوست، نازک خیال، باذوق و توانا، با شیوه نگارشی بسیار ساده و شیرین و روان. مطالب ژرف فلسفی را در قالب عبارتهای بسیار ساده و کوتاه و تقریباً بچه‌گانه، چنان استادانه می‌ریزد که خواننده را مجذوب و مسحور زیبایی کلام و بلندی فکر می‌کند. در کتاب «شاهزاده کوچولو» که به ظاهر کتابی کودکانه است، باید به دنبال یک دوره کامل فلسفه حیات، در اروپای بعد از رنسانس بود. شاهزاده کوچک اگزوپری، از سیاره‌ای تنها قدم به زمین انسان‌ها می‌گذارد؛ با آن حالت بی‌پیرایه‌ای که زینت دوران اولیه حیات است و از این رو، نه تنها تداعی‌کننده غیرزمینی بودن که یادآور انسان ماقبل تاریخ است. موجودی که عقل هنوز در حرکتش، نیتی دارد و در نگاهش، رازی ننهفته است و کلید همه دانش‌هایش، علامت استفهام است. قلم حساس و نکته‌سنج اگزوپری، تار عنکبوت غفلت از پرتره این نظم نیهلیستی و پوچ‌گرا که همه و همه در تاروپود آن تقلا می‌کنند، برمی‌دارد. غرور و تعصب، خواست قدرت، خودپرستی و کیش شخصیت، مسخ و بیهودگی، غلبه راسیونالیسم، هجوم اعداد و ارقام، خودکاری و ابزارنگاری، همه هفت خوان انسان معاصر است.

زیر هر نقاب و تحت عنوان، هجویه انسان معاصر را می‌توان دریافت و حسن کار در این اثر خیال‌انگیز و زیبا که فلسفه دوست داشتن و عواطف انسانی از خلال سطرهای آن می‌تراود، غلبه بر عمق، به رغم سادگی و تفوق بر معنا، به رغم کلمات کودکانه است.

✓ **مهمبری، شماره ۱۹۹۶، آذر ۱۳۷۸.**

نظر شخصی خود را به کودک تحمیل نکنید!

بررسی علایق، خیال‌پردازی‌ها و نگرش‌های کودکان

در ارتباط با مطالعه

نویسنده: **ژنوئوپات**

مترجم: **مهتاب غفیلی‌نورد**

■ هفته‌نامه

✓ کتاب هفته، شماره ۲۵، مهر ۱۳۷۸.

برای تولید ادبیات کودک و نوجوان، باید یک برنام‌ریزی ملی داشت.
گفت‌وگو با نوش‌آفرین انصاری، دبیر شورای کتاب کودک، به بهانه روز جهانی کودک

گفت‌وگو: کودک و نوجوان ایرانی، با کتاب بزرگ نمی‌شود. خواندن در میان کودک و نوجوان، به صورت عادت در نیامده است. در این مقطع، بهتر است راه‌هایی اندیشید که بتواند این مشکل را حل کند.

محور اول برای حل مشکلات مطالعه کودک و نوجوان، خود کتاب است که باید اساساً دارای چند ویژگی کلی باشد. کتاب‌های کودک و نوجوان باید متنوع، برانگیزاننده و ارزان باشد. باید برای تولید ادبیات کودک و نوجوان، یک برنام‌ریزی ملی داشت. نظام باید از نویسنده، شاعر و مترجم کتاب‌های کودک و نوجوان حمایت کند. پژوهش و برنام‌ریزی در این زمینه، ضرورت دارد. تجهیز کتابخانه‌های عمومی و یا به عبارتی، اشاعه فرهنگ کتابخوانی، از اقدامات بعدی برای حل مشکلات مطالعه است. خرید کتاب مهم است، اما مهم‌تر از آن اشاعه کتاب در کشوری مثل ایران است که بُنه اقتصادی بالایی ندارد و عادت‌ها هم به مطالعه، در میان افراد دیده نمی‌شود و حتی نظام آموزشی هم در این جا رفاقت و همراهی نمی‌کند. باید یک نظام کتابخانه‌ای موازی با نظام مدرسه‌ای پدید بیاید که بتواند حرف تازه‌ای بزند و جامعه را به سمت مطالعه و کتابخانه‌های عمومی هدایت کند. در واقع، اشاعه کتابخوانی توسط یک نظام آموزشی غیررسمی فعال، امکان‌پذیر است و می‌تواند کتاب را در سراسر کشور، در اختیار کودکان و نوجوانان قرار دهد. متأسفانه، این امر تاکنون مورد توجه قرار نگرفته است. نکته مهمی که در این جا باید به آن اشاره شود، این است که گزینش کتاب در کتابخانه‌های عمومی، باید با معیارهای درست انجام بگیرد و این انتخاب‌های مناسب، به سراسر کشور تسری یابد.

جریان تأثیرگذار دیگر، لزوم حضور کتاب‌های دیگر در کتاب‌های درسی است. کتاب‌های درسی، در حال حاضر، کودک و نوجوان را به کتاب‌های دیگر برای مطالعه ارجاع نمی‌دهد. این تغییر باید از همان

مقاله: محیط در شکل‌گیری علایق بچه‌ها نقش مهمی دارد، اما همه چیز تحت‌الشعاع نحوه تربیت قرار نمی‌گیرد. در خانواده‌هایی که همیشه در حال تبادل افکار هستند و اعضای خانواده، به حرف زدن یا داستان تعریف کردن علاقه نشان می‌دهند، بچه‌ها به مطالعه تمایل بیشتری پیدا می‌کنند. اگر کودک، بیشتر ساعات روز را تنها باشد و با کسی حرف نزند، در آن صورت، بیشتر ترجیح می‌دهد با دوستانش بازی کند تا این که با کتابش خلوت کند. امروزه، با گسترش وسایل ارتباطی، حالت اشباع اطلاعاتی پدید آمده است. اینترنت و سی‌دی‌ها، دورنمای ادبیات را تهدید می‌کنند. برای جست‌وجوی اطلاعات در کتاب‌ها، باید تشنه و علاقه‌مند به دانش و کتابخوانی بود.

کودکان، رفتارهای والدین را زیر نظر دارند. اگر والدین، داستانی را برای فرزندشان بخوانند که آنها را به عنوان فردی بالغ تحت تأثیر قرار دهد، فرزندشان نیز متوجه موضوع می‌شود و اگر آنها از خواندن احساس کسالت کنند، کودک هم همین احساس را پیدا می‌کند.

بزرگسالان، باید با توجه به علایق کودک و نه تنها با توجه به قضاوت‌های خودشان، کتاب‌ها را در اختیار کودکان قرار دهند.

تحمیل مطالعه در آغاز سال تحصیلی، فشارهای روانی زیادی را به دنبال دارد و موجب دل‌سردی عمیق کودکان می‌شود. مطالعه در قشر جوان، می‌تواند پناهگاهی برای مقابله با واقعیت‌ها باشد. مطالعه خوب است، اما کودکی که مدام در حال مطالعه است، همانند کودکی که اصلاً مطالعه نمی‌کند، والدین خود را نگران می‌سازد. با وجود این، افرادی که اهل مطالعه نیستند، خود را از سوهم شدن در تجربیات شگفت‌انگیز دیگران محروم می‌کنند.

کتاب به کودکان اطمینان می‌بخشد و آنان در ناامیدی‌ها و شادی‌ها، با قهرمانان داستان سوهم می‌شوند. بدین ترتیب، قوه تخیل آنها شکوفا می‌گردد و با کتاب مانوس می‌شوند. مطالعه موجب غنای تخیلات می‌شود. با این حال، رازی بزرگ ناگشوده باقی می‌ماند، رازی که دوباره ما را به ابتدای بحث برمی‌گرداند: «چرا کودکی به مطالعه علاقه‌مند است و کودکی دیگر از آن متنفر است؟»

سال اول دبستان، در کتاب‌های درسی انجام بشود و کودک بیاموزد که از کتاب‌های دیگری هم استفاده کند و مطلبی را بنویسد. این جدایی که در ذهن خانواده، بین درس خواندن و مطالعه غیردرسی، پدید آمده است نیز باید از بین برود. و بالاخره، وقتی کتاب‌های مناسب یا ادبیات کودک و نوجوان، به کتاب‌های درسی راه پیدا کند، کتابخانه مدرسه هم متحول می‌شود. آن وقت است که کتابخانه‌های مدارس، معنای جدیدی به خود می‌گیرد و کتاب کودک و نوجوان، به زندگی فرهنگی و روزمره کودک و نوجوان مرتبط می‌شود.

■ دو هفته‌نامه

در این حکایت، قربانی موجود منفعلی نیست که او را دست و پا بسته به قربانگاه ببرند. قربانی شدن، نوعی به کمال رسیدن و از خود گذشتن است برای پیوستن به معبود، مردن برای جاودانه شدن. آن چه هسته اصلی داستان را تشکیل می‌دهد، اصل انتخاب است؛ انتخاب بین باران و آبادانی و سرسبزی که با قربانی شدن دختر خورشیدی حاصل می‌آید و زندگی در خشکسالی و حسرت باران و دختران خورشیدی را در کنار داشتن و از مهرورزی و نیکدلی آنها بهره گرفتن. میبد سرزمینی است خشک و سفالخانه‌هایش در کارند تا نقش ماهی و پرنده و دختر خورشیدی را بر سفالینه‌ها بزنند. زیرا مردم میبد، تصمیم گرفته‌اند دختران خورشیدی خود را بیش از باران و سرسبزی دوست بدارند.

■ ماهنامه

✓ **سروش نوجوان**، سال دوازدهم، شماره ۱۲۰، آبان ۱۳۷۸. **وقتی که در دل هنرمند باران می‌بارد: نقد و معرفی کتاب دختران خورشیدی نویسنده: فریبا نباتی**

✓ **نقد** «دختران خورشیدی» نوشته محمدرضا یوسفی و از انتشارات پیدایش است. این رمان، با بیان یک افسانه آغاز می‌شود و با این که یک رمان نمادین است، کاملاً با توجه به گرایش‌ها و دانش نوجوانان، نوشته شده است.

نویسنده در «دختران خورشیدی»، با استفاده از نمادهایی مثال انار، آب، آسمان، خورشید، خاک، عدد هفت، آتش، پرنده و حتی زن (که در بیشتر افسانه‌ها نماد زایش است)، خواسته یک نکته مهم را یادآوری کند: هر نوع خلق هنری، متعلق به بُعد خدایی انسان‌هاست؛ آن بُعد مقدس که انسان خلاق شاید چندان توجهی به آن نداشته. نفس آفرینندگی، کاری است خدایی و به همین علت، جنبه مقدسی دارد؛ چرا که تمامی نمادهایی که به آن اشاره شد، در فرهنگ اقوام و ملل مختلف، مقدس هستند.

مشتق شدن نام شخصیت‌های اصلی و نمادین قصه، از مهر است که این اشتقاق، یکی از زیبایی‌های رمان به شمار می‌آید: «استاد مهربان، مهرداد، مهربابه، مهرانه، مهرنوش و...». این انتخاب به جا، از پیوستگی نمادها و شخصیت‌ها در زایش هنری، نشان دارد.

✓ **جهان کتاب**، سال چهارم، شماره ۱۵ و ۱۶، مهر ۱۳۷۸. **ساکت‌ان سیاره مهرورزی نویسنده: فریا قرزلایاغ**

✓ **نقد** «دختران خورشیدی» نوشته محمدرضا یوسفی و از انتشارات پیدایش است.

در شهر میبد که چندی است خشکسالی، گرسنگی، فقر و مرگ سایه شوم خود را بر آن گسترانده است، استاد مهربان که سفالخانه‌ای را اداره می‌کند، افسانه‌ای از روزگاران کهن را برای شاگردانش نقل می‌کند؛ داستانی درباره دختری خورشیدی که قربانی می‌شود و باران و سرسبزی را به شهر باز می‌گرداند.

گفته او دهان به دهان می‌گردد و مردم شهر، به امید گشایش در کار فروبسته خود، سرتاسر آن سرزمین را در پی دختر خورشیدی در می‌نوردند... خیال‌گرایی جادویی نویسنده، در طرحی که در آن دنیای واقعیت و خیال به موازات هم امتداد یافته‌اند و خط داستان را تا پایان رقم می‌زنند، خواننده را از دنیای واقعی، به جهانی می‌برد که از جنس رویاها و آرمان‌های انسانی است و او را به سیر و سلوک در بخشی از فرهنگ ایرانی دعوت می‌کند.

دختر خورشیدی، مظهري از همه خوبی‌هاست. قصه سرشار است از نمادهایی که حضوری دیرپا در سرزمین ما دارد و نشانه‌های آن را در عمیق‌ترین لایه‌های زندگی ایرانی می‌توان یافت؛ از اسطوره گرفته تا باورها و سنت‌های متداول در بین مردم عادی.

✓ **سلام بچه‌ها سال دهم، شماره ۹، شماره مسلسل ۱۱۷، آذر ۱۳۷۸.**
داستان نویسی قدم به قدم «گشایش داستان
یا چگونه داستان را شروع کنیم؟» (قسمت
شناخت دهم)

نویسنده: مظفر سالاری

مقاله «گشایش»، «افتتاحیه» یا شروع داستان باید جذاب باشد و خواننده را به دنبال کردن ماجرابی که در پیش است، علاقه‌مند کند. گشایش با موقعیت، زمینه جذاب، معرفی شخصیت، گفت‌وگو، مرکب، تعلیق، نمای بسته و فضا از انواع گشایش‌ها هستند. صحنه‌ای که برای شروع داستان انتخاب می‌شود نیز در میزان جذابیت و جلب‌نظر خواننده، نقش اساسی دارد. چرا که صحنه، زمان و مکانی است که داستان در آن جریان پیدا می‌کند. از توصیف مستقیم صحنه، مخصوصاً در شروع داستان، باید پرهیز کرد. توصیف مستقیم صحنه، به «صحنه‌پردازی ایستا» منجر خواهد شد و توصیف غیرمستقیم آن، سبب «صحنه‌پردازی پویا».

گشایش باید «تصویری» و «سبک» باشد. توصیف غیرمستقیم و استفاده به جا و مناسب از تشبیه، باعث تصویری شدن گشایش داستان می‌شود. سبکی و راحتی افتتاحیه، از راه تقسیم اطلاعات و به کار نبردن اسم‌های فراوان در شروع داستان، به دست می‌آید. بهتر است گشایش «ضرب‌آهنگ» تند و یا مناسبی داشته باشد. ضرب‌آهنگ بیرونی و درونی را باید متناسب با هم و با هدفی که در هر صحنه و در داستان وجود دارد، به کار برد.

در هر حال، جذاب بودن گشایش داستان، یک ضرورت است؛ زیرا باید بتواند خواننده را از جهان بیرون از داستان، جدا کند و به جهان درون داستان بکشاند.

✓ **گلستانه، سال اول، شماره نهم، مهر ۱۳۷۸.**

شل سیلور استاین، قطعه سرگردانی که به مقصد رسید.

ترجمه: حمید خادمی

مقاله شل سیلور استاین، در سال ۱۹۲۲، در شیکاگو متولد شد. عمده شهرت وی برای شعرهایش در ادبیات کودکان است، لیکن او کارکاتوریست،

آهنگساز، ترانه‌سرا و خواننده فولکلور نیز هست. او در عین حال، موسیقی فیلم‌های متعددی را تصنیف کرده که برای یکی از آنها به نام «کارت پستال‌هایی از مرز» نامزد جایزه اسکار شده است. وی علاوه بر اینها، فیلمنامه هم نوشته است. شل، نوشتن را از وقتی که پسر نوجوانی بود، در شیکاگو آغاز کرد. او سبک نویسندگی خاص خود را در جوانی، به وجود آورد و اشعارش، قرابت چندانی با اشعار دیگر شاعران هم‌دوره‌اش نداشت.

آثار سیلور استاین، از مرز ادبیات کودکان فراتر می‌رود و همه می‌توانند با آثار او ارتباط برقرار کنند. او خود می‌گوید: «من امیدوارم که مردم در هر سنی، چیزی را در کتاب‌هایم بیابند تا با آن احساس نزدیکی کنند، آن را برچینند و حسی شخصی از کشف و شهود را با خود تجربه کنند. این عالی است. البته برای خودشان، نه برای من».

✓ **کتاب ماه کودک و نوجوان، سال دوم، شماره ۲۲، مهر ۱۳۷۸.**

ادبیات کودکان و توسعه

سخنرانی «علی اصغر سیدآبادی» در همایش یک روزه ادبیات کودکان

مقاله ادبیات کودک و توسعه، در حوزه جامعه‌شناسی ادبیات می‌گنجد. جامعه‌شناسی ادبیات، زاینده یک نوع نگاه کارکرد گرایانه به ادبیات است. فرض این است که ادبیات کودک و نوجوان، کارکردها و وظایفی دارد. ادبیات بر مخاطبان تأثیر دارد. تأثیر ادبیات کودک بر مخاطبش یکسان، فراگیر و آنی نیست و برجسته‌ترین تأثیر آن، تأثیری تعلیمی و آموزشی است.

توسعه یعنی حرکت از زندگی سنتی به سمت زندگی مدرن و هم عصر شدن با زمانه. توسعه می‌تواند تحول در امور سیاسی، کیفیت توزیع قدرت مدیریت، سطح ارتقای روابط و مناسبات اقدار مختلف باهم و یا تحول در اخلاقیات فرهنگ نظام آموزشی باشد. همه اینها جزء مفهوم توسعه محسوب می‌شود، ولی پایه این توسعه، عقلانیت است.

البته، وقتی صحبت از گذار جامعه سنتی، به جامعه مدرن می‌شود، منظور کنار گذاشتن سنت به طور کل نیست، بلکه منظور برخورد نقادانه با سنت

است که آن هم باید در چهارچوب‌های فرهنگی موجود در هر جامعه باشد (مانند ایرانیت و اسلامیت). منظور از توسعه، قائل بودن به شکل توسعه است، نه مفهوم و معنای آن. محتوا و بایدها و نبایدهای این توسعه را فرهنگ هر جامعه‌ای می‌سازد. در حال حاضر، در نگرش حاکم بر ادبیات کودک و نظام آموزشی جامعه ما، گذشته و سنت‌ها قداست دارند و نمی‌توان به آنها دست زد، حتی اگر آمیخته به خرافات باشند. در حالی که کودک و نوجوان، باید یاد بگیرد که تفکر انتقادی داشته باشد و این را حق خود بداند که درباره هر چیزی سؤال کند و در برابر هر چیزی نگاهی انتقادی داشته باشد. اگر امروز، توسعه امری مهم است، نظام آموزش و پرورش رسمی و غیررسمی، باید برای تعلیم و تربیت متناسب کودکان و نوجوانان، برنامه‌ریزی داشته باشد و آن نگاه نقادانه و مبتنی بر سؤال‌زایی را به بچه‌ها بدهد.

✓ کتاب ماه کودک و نوجوان، سال دوم، شماره ۲۴، ۲۹ مهر ۱۳۷۸.

ادبیات کودکان و گفت‌وگوی تمدن‌ها
سخنرانی، «فریدون عموزاده خلیلی»، در سمینار یک
روزه ادبیات کودکان

مقاله تمدن، مجموعه خلاقیت‌های فردی انسان‌هاست که تبلور بیرونی پیدا کرده و به سازندگی جهان منجر شده است. در ادبیات کودکان، چون خلاقیت به یک موجود بیرونی عرضه می‌شود، پس عملاً اولین گام برای آغاز گفت‌وگوی تمدن‌ها برداشته شده است.

صلح، محیط زیست و میراث فرهنگی، محورهایی هستند که قرار است گفت‌وگوی تمدن‌ها براساس آنها انجام شود. ادبیات کودکان، دقیقاً با این سه محور ارتباط نزدیکی دارد.

حضور کتاب‌هایی با مضمون و پیام صلح، نشانگر آن است که ستایشگری از صلح در ادبیات کودکان، از سال‌ها قبل وجود داشته است. روح کودک و نوجوان هم به عنوان اصلی‌ترین مخاطب، روحی است که با محیط زیست، به طور عاطفی ارتباط نزدیک و صمیمانه دارد. همین امر، باعث شده داستان‌هایی درباره محیط زیست برای آنها نوشته شود. این داستان‌ها، خود به خود، برای کودکان

جاذبه دارند.

میراث فرهنگی ابعاد مختلفی دارد. یکی از آنها که در مورد کودک و نوجوان محسوس‌تر و عینی‌تر است، افسانه‌هاست. افسانه‌های ملل، جزو جذاب‌ترین بخش خواندنی‌های کودکان است. در بیشتر افسانه‌ها به طبیعت، صلح و انسان دوستی توجه شده و به همین علت، این افسانه‌ها می‌توانند به راحتی، مرزهای جغرافیایی را گذرانده، به کشورهای دیگر بروند.

✓ کتاب ماه کودک و نوجوان، سال دوم، شماره ۲۴، ۲۹ مهر ۱۳۷۸.

همراهی کردن کودکان در مطالعه
نویسنده: حسین ثاقبی

مقاله تعلیم و تربیت، جریانی است پیوسته و مستمر که از راه زندگی، کار و تجربه و برخوردهای انسان در موقعیت‌های گوناگون، به دست می‌آید و به هیچ وجه، نمی‌تواند به تحصیلات رسمی یا مدرسه‌ای محدود شود.

دوران کودکی، زمان شکل‌گیری صفات و عادت‌هاست. پدر و مادر، نخستین معلمان کودک خود به شمار می‌روند. در حقیقت، آنها پایه‌گذار صفات و عادت‌های کودک هستند. یکی از این عادت‌های مهم و مؤثر در زندگی هر کودک و نوجوان و همین‌طور، هر انسانی، عادت به مطالعه و کتابخوانی است. عادت به مطالعه نیز مانند همه عادت‌های دیگر، امری «اکتسابی» است؛ یعنی کودک همان‌طور که خواندن، نوشتن و حساب کردن را یاد می‌گیرد، می‌تواند مطالعه را هم بیاموزد. پس، باید روش مطالعه را به او آموخت و او را به کتابخوانی عادت داد. اگر کودک، پدر و مادر خود را در حال مطالعه و علاقه‌مند به کتاب ببیند، او نیز خیلی زود با کتاب آشنا می‌شود و خو می‌گیرد.

مطالعه همراه کودکان و نوپایان، سبب رشد زبانی و مهارت‌های پیش از خواندن در آنان می‌شود و ارتباط متقابل میان کودکان و بزرگسالان را افزایش می‌دهد و به کودکان کمک می‌کند علاوه بر لذت مطالعه، مطالعه‌ای همراه با «تشخیص» و «شناخت» داشته باشند. شروع کتابخوانی با کتاب‌های مصور، حرف زدن درباره تصاویرها برای کودک، خواندن کتاب با صدای بلند، استفاده از

می‌فهمند و می‌پذیرند.

✓ کتاب ماه کودک و نوجوان، سال سوم، شماره ۲۵، ۲۰ آبان ۱۳۷۸.
کتاب زندگی انسان و چند نکته
نویسنده: علی معصومی

نکته مجموعه «تاریخ تمدن جهان یا داستان زندگی انسان» نوشته محمود حکیمی و از انتشارات شرکت سهامی انتشار است. جلد هفدهم این مجموعه، چاپ شده و در دسترس نوجوانان و جوانان قرار گرفته است.

جلد حاضر، شش فصل و یک ضمیمه دارد که در ۱۹۲ صفحه تدوین شده است. در این جلد، حوادث سیاسی (و گاه اجتماعی) ایران، از زمان سقوط محمدعلی شاه تا پایان حکومت رضاخان، بازگو شده است. در پایان هر فصل نیز خواننده با سؤال‌هایی برخورد می‌کند که نویسنده آنها را طرح کرده تا خواننده را به نکات مورد نظر توجه دهد. این کتاب، در نوع خود، ارزشمند است و می‌تواند به بخشی از نیازهای نوجوانان و جوانان، درباره تاریخ معاصر پاسخ گوید.

با توجه به این که محتوای کتاب، مجموعه‌ای از حوادث سیاسی ایران، در دوره پس از نهضت مشروطه و عصر حاکمیت رضاخان است، بهتر بود نویسنده، ذیل عنوان عمومی «تاریخ تمدن جهان» عنوانی فرعی و خاصی را می‌گنجاند و خواننده را با محتوای واقعی جلد هفدهم که تاریخ سیاسی دوره مورد نظر است، آشنا می‌کرد. در چنین حالتی، خواننده انتظار خود را با همان عنوان و زیرعنوان روی جلد تطبیق می‌داد و از محدود شدن عنوان کلی و بزرگ تاریخ تمدن جهان، به بخشی از حوادث سیاسی یک دوره کوتاه از تاریخ ایران، شگفت‌زده نمی‌شد.

بیش از یک پنجم صفحات کتاب، یعنی حدود چهل صفحه از این کتاب ۱۹۲ صفحه‌ای، به ذکر اسامی نمایندگان دوره‌های مختلف مجلس شورای ملی و اعضای هیأت دولت، در دوره مورد مطالعه نویسنده اختصاص یافته است که هدف از درج این فهرست طولانی و اختصاص دادن حجم بالایی از کتاب به این اسامی، معلوم نیست.

نویسنده در انتخاب عناوین و مطالب کتاب، ابتکاری به کار نبسته و مجموعه‌ای از عناوین تکراری تاریخ معاصر را فهرست کرده است.

کتاب‌های پلاستیکی و مقوایی، شیوه‌های خوبی برای تشویق کودک به مطالعه و عادت دادن او به کتابخوانی است.

✓ کتاب ماه کودک و نوجوان، سال سوم، شماره ۲۵، ۲۰ آبان ۱۳۷۸.

داستان‌های علمی - تخیلی: سخنرانی حسین ابراهیمی (الوند)، در همایش یک روزه ادبیات کودک

مقاله آن چه داستان علمی - تخیلی از آن حرف می‌زند، در واقع «گزیده‌ای ممکن» است، نه «حکمی قطعی». به هیچ وجه، نباید به آن به چشم پیشگویی آینده نگاه کرد. آن چه نویسنده این نوع آثار ادبی می‌گوید، گزینه‌ای احتمالی است که براساس شرایط کنونی، به رشته تحریر درآمده است. البته، نمونه‌های حیرت‌انگیزی از این آثار وجود دارد که جهان را متحول کرده است.

به عبارت ساده‌تر، داستان علمی - تخیلی، پایی در علم و دستی در تخیل دارد و این نوع ادبی، واقعیتی مبتنی بر منطق علمی زمان خود است. بعضی از والدین یا حتی معلمان، تصور می‌کنند با خواندن فانتزی و یا داستان‌های علمی - تخیلی، ذهن کودکان‌شان آشفته می‌شود و از این رو، کتاب‌هایی درباره جهان واقعی، در اختیار آنها می‌گذارند. اما این کودکان، جهان واقعی را نیز از دست می‌دهند. به این ترتیب، آنها در جهان محدودی بزرگ خواهند شد و از آن جا که با تنها سلاح مؤثر، یعنی تخیل خلاق و انعطاف‌پذیر، علیه ناشناخته‌ها مجهز نمی‌شوند، قادر نیستند به صورتی همه جانبه با آن روبه‌رو شوند. نمونه خوب داستان‌های علمی - تخیلی، علاوه بر امیدوار کردن انسان به حل مشکلات جامعه خود، به نوعی هشدارهایی نیز به او می‌دهد.

بسیاری از نوجوانان، از خواندن داستان‌های علمی - تخیلی لذت می‌برند؛ چرا که آنها توجه چندانی به مرگ ندارند و هر چیز که درباره آینده نوشته شود، آنها را به سوی خود می‌کشاند. خوانندگان نوجوان داستان‌های علمی - تخیلی، آن چنان که از آمار و ارقام برمی‌آید، بسیار زودتر از همسالان خود، به بیان دیدگاه‌های نو می‌پردازند. امروزه کودکان مفاهیم تازه، مفاهیمی را که موجب هراس برخی از بزرگسالان می‌شوند، به راحتی

در زمینه چگونگی برخورد با موضوعات، بی‌تناسبی محسوس وجود دارد. نویسنده در بعضی موارد، حاشیه‌روی می‌کند و از مسیر موزون و طبیعی کتاب خارج می‌شود.

در برخی از تاریخ‌هایی که ارائه شده است، دقت کافی وجود ندارد. این در حالی است که در تمام کتاب‌های تحقیقی، اطلاعات ارائه شده، باید دقیق باشند.

و در آخر، بهتر بود نویسنده کتاب، همه حوادث تاریخی را با یک دید می‌نگریست و از نقل برخی از آنها خودداری نمی‌کرد. ضمناً موضع سیاسی نویسنده در لابه‌لای کتاب منعکس شده است.

✓ کتاب ماه کودک و نوجوان، سال سوم، شماره ۲۵، آبان ۱۳۷۸.

نگاهی به آثار سیلور استاین

سخنرانی رومی هیرمندی خدادادی، در همایش یک روزه ادبیات کودکان

مقاله سیلور استاین، از نویسنده‌های خوشبخت دنیاست که در کشور ما تقریباً تمام آثارش ترجمه شده است. آثار سیلور استاین، ویژگی‌های بسیاری دارد. طنز او سهل و ممتنع است. او برای تمام سنین می‌نویسد و در کارش از ایجاز و فاصله‌گذاری، بسیار بهره گرفته است. طنز او حالتی شاد، گزنده و آموزنده دارد نه طنزی تلخ و مایوس‌کننده. سیلور استاین، تخیل بچه‌ها را دوست دارد و آن را دست کم نمی‌گیرد. استاین، همه این ویژگی‌ها را در خدمت صلح، عشق و محبت و دوستی و اقدام سازنده و وحدت وجود انجام می‌دهد.

✓ کتاب ماه کودک و نوجوان، سال سوم، شماره ۲۶، آذر ۱۳۷۸.

با مظلومیت ادبیات کودک در نظام آموزشی، آیا طرح کتابخوانی موفق می‌شود؟

گفت‌وگو با «منوچهر علی‌پور»، کارشناس ادبیات کودکان در آموزش و پرورش

مصاحبه‌کننده: مهناز بالری

گفت‌وگو آموزش و پرورش، آن‌طور که شاید و باید، به مقوله ادبیات کودکان توجه ندارد. عده‌ای از کسانی که در حوزه ادبیات کودکان و نوجوانان کار

می‌کنند، اصلاً آموزش و پرورشی نیستند. اگر به کتاب‌های درسی دوره راهنمایی و دبیرستان نگاه کنیم، در سال‌های گذشته، هیچ نامی از ادبیات کودک و نوجوان، در آموزش و پرورش نبوده است. به جز امسال که در کتب پیش‌دانشگاهی، اشاره کوتاهی، حدود ۲ یا ۳ صفحه، به ادبیات کودک شده است.

با این که نزدیک به یک قرن از عمر ادبیات کودک و نوجوان ما می‌گذرد، هنوز هم دانشگاه‌ها توجهی به آن ندارند.

در واقع، مشکل عمده ما در زمینه ادبیات کودک و نوجوان، فقدان نظریه‌پردازی و دیدگاه‌های فراگیر و تحلیلی است.

واحد کتابخوانی در مدارس، باید به گونه‌ای اعمال شود که سیستم‌باز را تداعی کند؛ یعنی دانش‌آموز انتخابگر باشد و معلم، تنها نقش هادی و راهنما را ایفا کند تا در بچه‌ها رغبت و علاقه ایجاد شود. البته، یکی از راه‌های گسترش فرهنگ کتابخوانی در بین کودکان و نوجوانان، آشنایی آنها با ادبیات خودشان است که باید مدنظر قرار بگیرد.

طرح کتابخانه کلاسی و طرح زنگ کتابخوانی، لازم و ملزوم یکدیگرند و اجرای آن، با توجه به این که باید کارشناسی و ارزیابی شود و از طرفی چون، تجهیز کتابخانه‌ها به سادگی ممکن نیست و بار مالی سنگینی بر آموزش و پرورش تحمیل می‌کند، به زمان نسبتاً زیادی نیاز دارد. سراسری شدن این طرح، منوط به موفقیت در اجرای این طرح در ۲۵ درصد مدارس آموزش و پرورش است که به صورت آزمایشی، طرح در آنها اجرا می‌شود. اگر کتابخانه‌های مدارس، با مشارکت خانواده‌ها غنی شود، اجرای این طرح مفید خواهد بود.

✓ کتاب ماه کودک و نوجوان، سال سوم، شماره ۲۶، آذر ۱۳۷۸.

تکیه بر ادبیات بومی: سیری در ادبیات کودکان زلاندنو

نویسنده: مارگارت مامی

ترجمه و تلخیص: شقایق قندهاری

مقاله ساکنان اولیه زلاندنو، ادبیات مخصوص کودک و نوجوان نداشتند و در حقیقت، افسانه‌ها و حکایت‌هایی که بازگو می‌کردند، به کل جامعه تعلق داشت و نه به طور خاص، به بچه‌ها. از سوی دیگر، کودکان و نوجوانانی که به نسل اروپایی‌ها تعلق

و... می‌نویسند که برخی به زبان مائوری نوشته می‌شود و اغلب هم توسط ناشران داخلی که به دنبال مخاطب بین‌المللی هستند، منتشر می‌شود. بچه‌هایی که هم اینک در زلاندنو زندگی می‌کنند، مانند بچه‌های دیروز که بزرگسالان امروزند، این احساس را ندارند که کشورشان جایی برای داستان‌های تخیلی، شعر و ماجرا ندارد.

✓ کتاب ماه کودک و نوجوان، سال سوم، شماره ۲۶، آذر ۱۳۷۸.

گل بود و من و خدا و ماهی نویسنده: مهدی طهوری

کتاب «نان و پروانه»، برگزیده هفتاد سال شعر مذهبی کودک و نوجوان ایران، به کوشش حسین حداد و از انتشارات محراب قلم است. در این کتاب، شعرهای مذهبی کودک و نوجوان ایران، در بخش‌های توحید، عبادت و دعا، قرآن کریم، نبوت، معاد، امامت، نماز و مقدمات آن، ماه رمضان و موضوعات پراکنده دیگری تقسیم‌بندی و هر کدام از این بخش‌ها نیز در موضوعات مختلفی طبقه‌بندی شده است. اگر چه شعرهای این مجموعه، برای کودکان و نوجوانان سروده شده و از صمیمیت مناسب با این قشر برخوردار است، اما به نظر می‌رسد این کتاب، مخصوص بزرگسالان است و موضوع‌بندی‌ها، بیش از آن که به درد کودکان و نوجوانان بخورد، برای استفاده بزرگترها مناسب است؛ چرا که ممکن است کودک یا نوجوان، وقتی با این همه شعر روبه‌رو می‌شود، برنامه‌ریزی شده و با دقت، به سراغ موضوعات نرود. توحید، جذاب‌ترین قسمت این مجموعه است. بسیاری از شعرهای این بخش، حتی در محدوده زبان کودک که زبانی ساده و محدوده از نظر واژگانی است، شاعرانه به شمار می‌آید و از نظم‌های معمولی که غالباً شعر کودک به آن مبتلاست، فاصله می‌گیرد. در این بخش، اغلب شعرها فرم خاصی دارند؛ به این ترتیب که ابتدا یک سری تصویر و مفهوم عرضه می‌گردد و در بند آخر، همه آنها به خدا نسبت داده می‌شود.

در بخش عبادت و دعا، تصاویر چندان تازه به نظر نمی‌آیند، ولی موسیقی کلمه‌ها، حالت دعا و زمزمه را به خوبی تداعی می‌کند. در بخش قرآن کریم، شاعران کودک و نوجوان،

داشتند، وارث کتاب‌هایی بودند که برای آنها نوشته شده بود، اما فضای داستان‌ها، اغلب، در کشورهای دیگر پایه‌ریزی شده و محل وقوع داستان‌ها و حوادث، مناطقی دیگر بود. به این ترتیب، این بچه‌ها نیز با این تصور زندگی کردند که فرهنگ و تمدن حقیقی، در جای دیگری از کره زمین وجود دارد. خوشبختانه، امروزه طرز فکر مردم عوض شده است. مردم، با افتخار به کتاب‌هایی که بومی هستند و به گونه چشمگیری در کتاب‌فروشی‌های زلاندنو عرضه می‌شوند، می‌نگرند. هر ساله نیز بر تعداد نویسندگان و تصویرگران کتاب افزوده می‌شود و این امر، بر ادبیات این کشور تأثیر مثبتی گذاشته است.

در کتاب‌های آموزشی و الفبایی زلاندنو، نوعی ادبیات نهفته است؛ ادبیاتی که از کتاب‌های کتاب‌فروشی‌ها و کتابخانه‌ها متمایز است و هرگز در فهرست نامزدهای کتاب‌های سال هم قرار نمی‌گیرد. با این حال، این کتاب‌ها بخشی از ادبیات کودک و نوجوان زلاندنو را تشکیل می‌دهد.

مهم‌ترین جوایز کتاب زلاندنو، جایزه کتاب سال «پست» کتاب‌های کودک و نوجوان، جایزه کتاب کودک و ادبیات غیرداستانی برای نوآموزان و کودکان است.

در زلاندنو، تصویرسازی تاریخ مشخصی ندارد. سال‌های طولانی، در میان کتاب‌های مصور کودک هیچ‌گونه ارتباط، ساختار و سبک خاصی دیده نمی‌شد. از دهه ۱۹۸۰ به بعد بود که گروهی تصویرگر متعهد، پا به عرصه گذاشتند.

اسطوره‌های مائوری (زبان بومی‌های زلاندنو) و شخصیت‌های آن، ابتدا توسط نویسندگان علاقه‌مند اروپایی نوشته و یا بازنویسی می‌شد، اما در بیست سال گذشته، مؤلفان و نویسندگان مائوری، مدعی شده‌اند که نویسندگان اروپایی حق ندارند فرهنگ و تمدنی را که در اصل به آنها تعلق ندارد، غصب کنند و آن را در اختیار گیرند. هم‌اکنون، چاپ و نشر داستان‌هایی که موضوع و شخصیت‌هایش را خود مردم بومی مائوری تشکیل می‌دهند، چشمگیر است.

ظهور ادبیات در زلاندنو، پیشرفتی آرام و ممتد داشته است. در حال حاضر، نویسندگان زلاندنو داستان‌های طنز، نمایشنامه‌های خانوادگی، کتاب‌های مصور کودک، ادبیات غیرداستانی و علمی

اردوگاه‌های پناهندگان افغانی و عراقی، در جمهوری اسلامی ایران
 نویسنده: نوش آفرین انصاری
 مترجم: علی شاه‌شجاعی

گزارش دو تفاهم‌نامه سه جانبه میان دفتر امور مهاجران بیگانه و خارجی و کمیساریای عالی پناهندگان سازمان ملل متحد و شورای کتاب کودک ایران منعقد شد که به تأسیس ۱۴ کتابخانه کودک در سال‌های ۱۹۹۵ تا ۱۹۹۸ در اردوگاه‌های عراقی و افغانی، در نقاط مختلف ایران انجامید. براساس تفاهم‌نامه‌ها که با همکاری شعبات ادارات کمیساریای عالی پناهندگان سازمان ملل و ادارات استانی منعقد شد، مسئولان اردوگاه‌ها و پناهندگان، در محل‌هایی برای به عهده گرفتن آموزش کوتاه مدت که توسط شورای کتاب کودک و کمیساریای عالی تدارک شده بود، تعیین شدند. علاوه بر آن، بودجه مورد نیاز برای تهیه کتاب‌ها و مخارج مشاوره و تهیه قفسه‌های کتابخانه‌ها، میز و صندلی همراه با مجموعه کتابخانه، برای ارسال به اردوگاه‌ها در نظر گرفته شد.

پس از فراهم کردن کتاب‌ها و ساماندهی منابع در شورا، همکاران شرکت‌کننده، از بین اعضای شورای کتاب کودک انتخاب شدند. پیش از تأسیس کتابخانه‌ها، همکاران شرکت‌کننده، بازدیدهایی از اردوگاه‌ها داشتند و ضمن آن با زنان، دختران و کودکان هر اردوگاه آشنا شدند و از آنها برای کمک در تأسیس کتابخانه‌ها دعوت کردند. ساعات تأسیس کتابخانه در اردوگاه، به همت همکاران شورا و همکاری پناهندگان، به فعالیت‌های نشاط‌انگیز تبدیل شد و پس از آن، کتابخانه کار خود را آغاز کرد.

ارزیابی نتایج این طرح، به گذشت زمان نیاز دارد، اما پس از چند ماه، پیام‌هایی بدین مضمون از اردوگاه‌ها دریافت شد: «ما همه کتاب‌ها را خوانده‌ایم»، «مگر شما نگفته بودید که برمی‌گردید؟».

با استفاده از خیال توانسته‌اند این موضوع را به طرز قابل قبولی وارد شعر کنند. در بخش امامت، کمبود تصاویر تازه و فضاهای نو، آشکارا به چشم می‌خورد. در بخش نماز، پویایی تصاویر، رنگ و بوی خاصی دارد. بیشتر شعرهای بخش ماه رمضان، درباره افطار است. شعرهای آخرین بخش، درباره موضوعات دیگری غیر از موضوع‌های ذکر شده است. تأثیرگذارترین شعر این بخش را می‌توان شعر «مایه سرافرازی» دانست که گفت‌وگوی زنی است با همسر جانبازش از نگاه یک کودک.

✓ **کتاب ماه کودک و نوجوان، سال سوم، شماره ۲۶، ۲۰ آذر ۱۳۷۸**
نگذارید رابطه‌ها قطع شود.
 نویسنده: شهیدا رنجبر

نقد دو کتاب «جیرک و جورک در بهار» و «جیرک و جورک در تابستان»، نوشته آتوسا صالحی و مژگان کلهر، با تصاویر بیژن میرباقری و از انتشارات کتاب مریم است. این دو نویسنده، توانسته‌اند متن قابل قبولی برای گروه سنی «الف» خلق کنند و اگر نکته‌سنجی و ذوق بیشتری در انتخاب تصویر به خرج می‌دادند، می‌توانستند «کتاب» قابل قبولی هم ارائه دهند.

جیرک و جورک، یک جور «جیرجیرک» و یک جور «پرنده» هستند که ماجراهای خودشان را برای دوستداران‌شان نقل می‌کنند. جیرک و جورک هر کدام، جداگانه به پانزده موضوع می‌پردازند. بعضی از آنها بارها و به عناوین مختلف، در داستان‌های گوناگون تکرار شده‌اند که اگر قسمت‌های تکراری حذف می‌شد، هم حجم کتاب در حد حوصله خوانندگان سخت‌پسند آن می‌بود و هم قسمت‌های بدیع‌تر، نمود بیشتری پیدا می‌کرد. طنز شیرین و پنهان کتاب، نشان پیام مستقیم؛ ضرب‌آهنگ پر جنب‌وجوش، زبان مناسب برای گروه سنی خواننده و پرداختن به مفاهیم آموزشی نیز از محاسن متعدد این کتاب‌هاست.

■ **فصلنامه**

✓ **فصلنامه کتاب، دوره دهم، شماره سوم، پاییز ۱۳۷۸**
تأسیس کتابخانه‌های کودکان، در